

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ
ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ОСНОВА
РОЗВИТКУ ВЕЛИКОГО МІСТА

In the article the bases of the socio-economic projects and their use at the management by a large city are considered. Recommendations are given in relation to the improvement of process of the use of the socio-economic projects by the municipal organs.

Розглядаючи розвиток міст в Україні, слід звернути увагу, що в умовах соціально-політичної та економічної нестабільності, для подальшого розвитку органи місцевого самоврядування повинні використовувати нові механізми управління. Сучасна ситуація суттєво відрізняється від тієї, яка була типовою для радянського та пострадянського суспільства, і вимагає від органів місцевого самоврядування поміркованих рішень, системності й послідовності.

Найбільш повно відповідає сучасним вимогам метод програмно-цільового управління, який засновано на розробці й реалізації проектів та програм соціально-економічного розвитку, який використовує найновітніші дослідження сучасної науки, і дає можливість отримати оптимальний кінцевий результат, від якого очікується максимальний ефект.

Управління проектами від стадії розробки до реалізації знайшло своє відображення в працях як закордонних авторів К. Хелдмана, М. Дитхлема, Дж. Пінто, так й у працях вітчизняних авторів І. І. Мазура, В. Д. Шапіро та ін [1 – 4]. У більшості робіт розглядається комплекс завдань керування проектами і даються практичні рекомендації для керівників фірм і компаній. Що ж стосується використання цих знань при управлінні великим містом, тут існує ряд проблем.

Так, вивчаючи роботи російських вчених, можна відзначити роботу Г. І. Оглобліної, що на прикладі аналізу регіональних програм розвитку освіти робить досить ґрунтовний висновок: "У багатьох регіональних програмах розвитку освіти (а ми вивчили близько 30 таких програм) чітко проглядається в останні роки спроба керівників освітніх регіонів погодити реалізацію нових цілей регіонального управління лише з відновленням організаційних структур (з'являються спеціальні підрозділи, пов'язані зі здійсненням діагностичної, прогностичної діяльності, з соціологічними дослідженнями, психологічні й економічні служби), що реалізують цільові програми". Також вона підкреслює, що у своїй основі програми становлять традиційні плани заходів, що відтворюють багато недоліків такого роду планів, яких намагаються уникнути творці методу програмно-цільового управління (або, як його називають у західному менеджменті, — керування проектами) [5].

Для того, щоб визначити ступінь застосування методів соціально-економічного проектування, було проведено дослідження, у ході якого були опитані 307 службовців в органах місцевого самоврядування, а також 34 експертів як у Харкові, так і в Белгороді. Методом дослідження було запроваджено опитування, для якого були розроблені анкети, як для службовців, так і для експертів.

Метою дослідження є обґрунтування доцільності використання соціально-економічного проектування органами місцевого самоврядування при управлінні великим містом.

Завдання дослідження:

аналіз використання досвіду соціального проектування в управлінні;

вивчення думки службовців органів місцевого самоврядування про застосування теорії соціального проектування на Україні;

аналіз доцільності побудови управління великим містом на основі соціально-економічних проектів;

аналіз виникаючих труднощів при підготовці соціально-економічних проектів.

Проведене дослідження дає можливість визначити наступну тенденцію в розвитку теорії й практики соціально-економічного проектування. Так, експертам, серед яких були провідні науковці та вчені, керівники вищої ланки управління та депутати всіх рівнів, було запропоновано запитання: "Як би ви в цілому оцінили стан...?". Далі були варіанти відповідей з різними критеріями оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1

Практика та теорія соціального проектування в Україні

Як би ви в цілому оцінили стан	Високо (%)	В основному високо (%)	Низько (%)	Важко відповісти (%)
Теорії соціального проектування на Україні	0	6.25	90.63	3.13
Практики проектування на державному рівні	3.13	21.88	71.88	3.13
Практики проектування на рівні органів управління в місті Харкові	0	34.38	59.38	6.25
Професійної готовності муніципальних службовців до розробки й реалізації проектів	3.13	34.38	53.13	9.38
Нормативно-правової бази соціального-економічного проектування	0	28.13	53.13	18.75

Таким чином, у ході проведеного дослідження було визначено, що в цей час багато керівників і службовців органів місцевого самоврядування більше схильні покладатися на власний досвід, інтуїцію, ніж на вивчення й використання нових методів управління.

Досить актуальним є практичне застосування соціально-економічного проектування. При постановці питання про участь у розробці соціально-економічних проектів розвитку муніципального утворення були отримані наступні відповіді, наведені як аналіз між Харковом та Белгородом (рис. 1).

Аналізуючи графік, можна виділити наступну тенденцію — більшість службовців міст Харкова та Белгорода, які брали участь в анкетуванні, взяли участь у розробці соціально-економічних проектів, це 70,94% та 76,71% відповідно, що свідчить про застосовані практики соціально-економічного проектування на території Росії та України. Причиною різниці в 6,23%, на думку авторів та експертів, є різність понятійної бази, яку застосовують службовці міст Харкова та Белгорода.

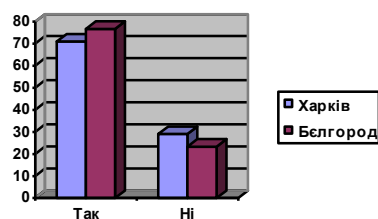

Рис. 1. Аналіз процесу застосування соціально-економічного проектування у великих містах

У ході опитування було запропоновано провести аналіз доцільності побудови управління великим містом на основі соціально-економічних проектів. Для цього експертам задавалося наступне запитання "Наскільки, на ваш погляд, доцільно

сьогодні будувати управління великим містом на основі соціально-економічних проектів?", та були отримані наступні результати (рис. 2).

Рис. 2. Аналіз доцільності застосування соціально-економічних проектів при управлінні великим містом

Як видно з аналізу, більшість експертів вважають, що застосування соціально-економічних проектів при управлінні великим містом доцільно у всіх випадках, чи доцільно у деяких, це відповідно 46,88% та 46,88%.

Виходячи з того, що соціально-економічне проектування застосовується при управлінні містом органами місцевого самоврядування, то для надання рекомендацій потрібно проаналізувати труднощі, які виникають при цьому процесі (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз труднощів, що виникають у службовців місцевих органів самоврядування, при підготовці соціально-економічних проектів

Труднощі, що виникають	Белгород, %	Харків, %	Усього, %
Забезпечення відповідності проекту завданню	9.59	10.26	10.10
Ресурсне обґрунтування проекту	38.36	29.06	31.27
Зв'язок проекту з "зовнішнім оточенням" (повсякденною практичною роботою)	5.48	23.93	19.54
Облік факторів ризику	9.59	17.09	15.31
Формування системи керування проектом	9.59	6.84	7.49
Пошук інноваційних рішень	12.33	20.09	18.24
Прогнозування розвитку територіальної громади	20.55	13.68	15.31
Забезпечення відповідності проекту існуючій нормативно-правовій базі	13.70	15.38	14.98
Важко відповісти	20.55	6.41	9.77
Виходять за межі компетенції	0.00	0.43	0.33
Інше	2.74	0.00	0.65
Немає даних	4.11	20.51	16.61

За результатами опитування можна зробити висновок, що найбільш проблематичним напрямком у процесі соціально-економічного проектування, є ресурсне обґрунтування проекту. Це відмітили спеціалісти та експерти як в Харкові, так і в Белгороді.

З аналізу можна визначити основні рекомендації для управління великим містом на основі соціально-економічного проектування:

- інтеграція різних соціально-економічних проектів міста в єдиний структурований список з урахуванням форми участі міста в здійсненні керування;
- формування однакових вимог до проектів і процедур їхнього відбору;
- розробка методик ресурсного обґрунтування соціально-економічних проектів;
- формування системи черговості проектів (розподіл проектів на проекти першої та другої черги);
- конкурс незавершених проектів;
- створення баз даних інноваційних проектів;
- відкритість методики і механізму відбору проектів, публічність подання проектів.

Таким чином, можна зробити висновок, що соціально-економічне проектування є однією з передових технологій для управління і може братися за основу при розробці проектів і програм великого міста. Слід зазначити, що ініціювання, розробка окремих проектів, методика їх відбору, повинні ґрунтуватися на офіційно сформульованих пріоритетах соціально-економічного розвитку міста.

Література: 1. К. Хелдман. Профессиональное управление проектом. – М.: Омега-Л, 2005. – 517 с. 2. Управление проектами / Под ред. Дж. К. Пинто. – СПб.: Питер, 2004. – 464 с. 3. Герд Дитхелм. Управление проектами. Т. 2. Особенности. – М.: Бизнес-пресса, 2003. – 273 с. 4. Мазур И. И. Управление проектами // И. И. Мазур, В. Д. Шапиро, Н. Г. Ольдерогте. – М.: Омега-Л, 2006. – 664 с. 5. Оглоблина Г. И. Программно-целевой подход к управлению развитием образования на региональном уровне // Программно-целевое управление развитием образования: опыт, проблемы, перспективы. – М.: Б. изд., 2001. – С. 235. 6. Білоконь Ю. М. Регіональне планування (Теорія і практика) / За ред. І. О. Фоміна. – К.: Логос, 2003. – 246 с. 7. Шпилев Б. Е. Стратегия стойкого развития городов и населенных пунктов // Город и экологическая реконструкция жилищно-коммунального комплекса 21 столетия. – М.: Б. изд., 2006. – С. 188 – 192.

Стаття надійшла до редакції
14.09.2006 р.

УДК 338.1: 346

Пушкар Т. А.

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

In the article special characteristics of the building branch functioning and the peculiarities of the legal foundations of building sphere are considered. The problems of organizational-economic character are to be solved as soon as possible. These problems are of great importance for providing the development of building enterprises and organizations.

Вирішення складних завдань розвитку будівельної галузі України можливе лише у комплексі з розв'язанням завдань економічного розвитку національної економіки в цілому. Саме будівельна галузь може стати тією основою становлення розвинутої ринкової економіки, бо сталий соціально-економічний розвиток можливий лише на базі оновлення, модернізації та реконструкції існуючої виробничої бази країни, де провідна роль належить будівельній галузі.

Починаючи з 2002 року, простежується збільшення питомої ваги будівельної галузі у формуванні структури доданої вартості в країні (рис. 1).

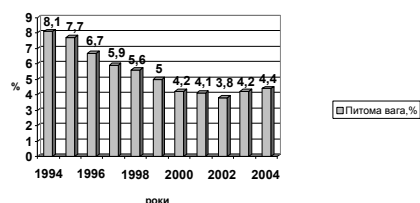

Рис. 1. Питома вага будівельної галузі у формуванні структури валової доданої вартості в Україні [1]